

ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

ЧИСЛО 11—12 (36—37)

Ціна 50 грошів.

ЛИСТОПАД—ГРУДЕНЬ 1937

БЮЛЕТЕНЬ ГОЛОВНОЇ УПРАВИ УКРАЇНСЬКОГО ЦЕНТРАЛЬНОГО КОМІТЕТУ В ПОЛЬЩІ.

Drukarnia p. f. „P. Piotrowski” w Kaliszu.

Зміст ч. 11—12 (36—37).

	<i>Стор.</i>
1. Дві заграви	1
2. Еміграція й Батьківщина — П. Шкурат	2
3. Мішані подружжя	4
4. Громадська відповідальність — Ів. Нагнибіда	6
5. Жива могила — П. Ш.	7
6. Хто є Бондаренко? — Офінор	8
7. Швайцарська преса про Україну	9
8. Рідкий ювілей — Святослав Шрамченко	10
9. 4-ий Делегатський З'їзд української політичної емі- грації в Польщі	11
10. Різне	19
11. Некрологи	22

Управа Товариства б. Вояків Армії УНР подає до відома своїх членів, що в неділю, 9 січня 1938 року, о год. 13 в залі Т-ва в Українській Станиці в Каліші відбудуться звичайні загальні збори членів Товариства.

В разі неприбуття на визначену годину потрібної кількості членів, загальні збори відбудуться в той же день о год. 14 при всякій кількості прибулих на збори членів.

Управа Товариства.

Передплачуйте одинокий орган української політичної еміграції в Польщі „ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ“!

Передплата річно: 5.00 злотих, окреме число 50 грош.

Гроші надсилати розрахунковими переказами (блакитними), при них передплатник чіяких коштів пересилки не платить.

При пересилках грошей іншими переказами гроші надсилати на адресу: Варшава, Вільча 45 м. 3, Редакція „ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ“, або на біжучий рахунок Головної Управи УЦК в ПКО ч. 9,134 із зазначенням на звороті, що гроші пересилаються „ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ“.

**Редагує Культурно-освітня секція Головної Управи УЦК
Відповідальний редактор Петро Шкурат.**

ЗА НЕЗАЛЕЖНІСТЬ

Рік IV

Листопад-Грудень Ч. 11-12 (36-37)

Дві заграви.

На двох протилежних кінцях світа палає кривава заграва війни. На далекому сході йде Японсько-Китайська війна, а на заході криваво змагається еспанський нарід, спровокований московським Комінтерном. Як одна, так і друга війна є досить далеко від нас і ніби не зачіпає нас безпосередньо, але, проаналізувавши глибше підложжя цих заграв, повстає ясний і виразний образ, — коли не безпосередньо, то цілком певно, що посередньо, українська національна державна проблема, тісно зв'язана й забулена в цих ніби далеких від нас загравах. Війна в Еспанії — це остання ставка московського Комінтерну на світову революцію. І коли вона прибрала характер затяжної війни, то лише тому, що Москва кинула на еспанський фронт поважні резерви в людях, військовому матеріялі й грошах, щоб таким способом зашахувати європейські держави й відвернути увагу від жакливого стану розкладу в „царстві“ Сталіна.

Коли Москва програє-й цю ставку, тоді змушена буде зробити відворот не тільки на цьому фронті, але й на інших. Перемога національного фронту нанесе страшений удар Москві і зміцнить протикомуністичний, а властиво протимосковський бльок. Отже цілком ясно й зрозуміло, що вислід війни в Еспанії не може бути для нас байдужим, як рівнож не може бути жадного сумніву, що не лише наші симпатії, але й національно-державний інтерес наказують нам бути там, де поборюється московський комінтерн, а зглядно московський імперіялізм. Підхід до справи під кутом політично-партійних симпатій чи антипатій не може й не повинен мати жадного місця. Тактика боротьби українського народу з московським окупантом наказує нам керуватись не серцем, але холодним розумом, а тому кожна держава, що поборює Москву, — є в нашій визвольній боротьбі природнім спільником.

У цій самій площині можемо розглядати й Китайсько-Японську війну та її значення для української справи. Ця війна, хоч і провадиться ген на Далекому Сході, так само не може бути для нас байдужою, бо головною метою Японії є завдати рішучий удар ідеологічно-політичним впливам Москви на Далекому Сході, а зокрема в Китаю та в Монгольській Республіці. Перемога Японії в цій війні буде підірван-

ням впливів Москви та захитанням її мілітарної сили, що дає нам кращі можливості для виграння нашої політичної гри. Розуміється, що це можливе лише тоді, коли ми самі будемо готові духово й мілітарно. Безперечно, що Японія для нас безпосередньо ніколи не буде працювати, і ми з цього повинні ясно здавати справу, але певним є те, що для Японії є краще, щоб Москва мала такого непримиренного сусіда, як Українська держава, ніж українську колонію у вигляді УССР. Чи зрозуміють це як слід японські політики, та які пороблять із цього висновки, це для нас невідомо, але одно є певне, що Японія буде завжди проти кожної Москви, чи то білої, чи червоної. Японія шукатиме з Москвою політичного й мілітарного зудару аж до часу, доки одна й друга, „червона“ й „біла“, не зречеться цілковито своїх ідеологічно-політичних, економічних і культурних впливів у Східній і Центральній Азії. Японія хоче жити й мусить жити не лише для себе, але й для цілого Азійського Сходу. Тому й мусить мати Азійський континент для свого росту. Вона мусить мати на власність побіч Кореї й Манджуко, ще й Монголію, Північний Китай та Північно-Східній Сибір. Цього ж самого хоче й до цього змагається й Москва. У таких політичних умовах, що тепер існують на Далекому Сході, між Японією й Москвою, мусить прийти до війни.

Заграви, що палають на двох протилежних кінцях світу — мусять нам постійно пригадувати, щоб ми були чуйні й наготові, та щоб наші смолоскипи горіли ясным і непогасним огнем і освічували шлях нашої визвольної боротьби.

Еміграція й Батьківщина.

Кожна еміграція, перебуваючи на вигнанні, мусить черпати соки для підтримання свого духового життя й продовження боротьби за найвищі Ідеали свого народу. Коли переглянемо історію політичної еміграції різних народів, то побачимо, що кожна еміграція черпала соки для життя й боротьби, тримаючи зв'язок із батьківщиною. Коли б цей зв'язок був цілком припинений, політична еміграція або задихається й самоліквідується, або розпоршується в чужому морі й тратить основну ідею свого перебування.

Згадаймо хоч би еміграцію доби гетьмана Мазепи й Орлика. Втративши всілякий зв'язок із Батьківщиною, еміграція розпоршилась у чужому морі й завмерла, не полишивши по собі майже жадного сліду. Цілу політичну справу провадив гетьман Пилип Орлик із двома-трьома помічниками, але по його смерті завмерло все. Праця Григора Орлика,

сина гетьмана Пилипа Орлика, була дипломатичною працею, що полягала в зацікавленні Європейських держав українською справою. Правда, Григій Орлик любив Україну, але ця любов була більш платонічна, бо свої юнацькі роки—час формування світогляду—перебув на чужині й мимоволі жив інтересами того середовища, що серед нього обертався.

Коли ми порівнюємо сучасне становище української політичної еміграції з еміграцією гетьмана Мазепи, мусимо признати, що ми знаходимося у далеко кращому й вигіднішому положенні. Правда, ми теж відгорожені своєрідним хинським муром, але преса, радіо, спостереження різних людей, що, оглядаючи Потьомкінські села, все ж добачають те, що москвини хочуть сховати. Інші зносини недоступні, але й це дає нам можливість орієнтуватися в тім, що там робиться, і з кожної вістки про життя наших братів за Збручем черпати ті життєдайні соки, що потрібні до життя. Правда й те, що ми мало маємо цих соків, а тому серед політичної еміграції шириться епідемія національної анемії. Цю хворобу можна лікувати, лише вприснувши соків рідної землі, як старшому, так і молодшому поколінню.

Мусимо признатись, що за 17 років перебування на чужині українська політична еміграція витворила своєрідну емігрантську ідеологію, а ще більше навіть, зарозумість, бо вважає себе єдиним претендентом на вирішування майбутніх подій в Україні. Переважна частина української політичної еміграції є того наставлення, що, мовляв, „ми прийдемо й зробимо порядок“. Таке наставлення є не тільки хибне, але й шкідливе. Ті, що так твердять, забувають про те, що під московською окупацією живе 40 мільйонів української нації, що вони цілий час безупинно провадять боротьбу з окупантами й у цій боротьбі не лише виробили свою тактику, але й мають свої досягнення.

Ми, українська політична еміграція, дуже мало знаємо про цю тактику боротьби й про ті досягнення. Ми не можемо розглядати Україну, як ворожий край, що, мовляв, прийдемо, завоюємо й настановимо свої порядки. Недоцінювати значення української політичної еміграції не маємо права, але не маємо права й перецінювати себе. Не забуваймо, що там в Україні піросло нове молоде покоління. Воно, правда, не бачило відновленої української державности й героїчної української армії, але це молоде покоління вважає себе українськими патріотами й так само, як і ми, добачає в москвинах наїздників-окупантів. Це молоде покоління відчуває національне покривдження й усіма доступними й недоступними способами бореться проти цієї кривди. Десятки тисяч української молоді з різних комсомолів, робфахів і вузів помандрувало на Соловки й у Наримський край, але на їх місце

приходять свіжі сили й провадять дальшу боротьбу вперту, жорстоку відмінними методами, що про них ми не маємо найменшого поняття. І коли прийдемо в Україну цілком необізнані з настроями й наставленням, ми будемо почувати себе як у чужім краю.

Над цим питанням ми повинні поважно застановитись і приготувити себе до цієї зустрічі. Ми заздалегідь повинні себе підготувити до цього моменту, уважно студіюючи побут і життя української молоді в Україні. Ці студії мусимо черпати з доступної літератури, як українською, так і чужою мовою. Радянська преса постійно пише, що еміграція розложилася й опустилась на дно, але український нарід вірить, що еміграція не тільки живе, але й дає про себе знати своїми виступами й протестами. Цю віру українського народу в духові сили української політичної еміграції мусимо не лише підтримати, але вповні й оправдати. Повертаючись в Україну, мусимо принести й уложити в національне життя здобуте в західньо-європейських середовищах знання й досвід.

Українська політична еміграція повинна завжди пам'ятати, що український нарід зберіг фундамент української державности. Маючи здобуте знання й досвід, можемо бути помічними в оформленні й завершенні будови української державности. Коли ж ми цього не принесемо з собою, то й там на Батьківщині будемо емігрантами.

II. Шкурат.

Мішані подружжя.

Коли говорите із знайомими й зустрічаєте щораз людей з різних закутин нашої землі, напевно почуєте від них багато про мішані подружжя. На західніх окраїнах і на Лемківщині вони то відобрали нам цілі полоси сіл, де залишилася тільки українська назва, в ікс селах іде боротьба й тратимо дітей, що мають батьків різного віроісповідання, а нещодавно один наш визначний громадянин писав у „Ділі“ болюче про те, як у Львові цілі комплекси камениць попересувалися — досадно скажимо — через подружнє ложе з нашого в не наш стан посідання. Вислід із того є завжди той сам — у нашу некористь.

Та справа бере свій початок ще з-перед війни. Ще з того часу, коли якийсь Бадені сказав, що іменно в подружньому ложі лежить розв'язка польсько-українських проблем. Без огляду на роки, вона завжди мала ту саму форму: женився українець з полькою — пропадав, виходила українка заміж за поляка — пропадала. Так виростили цілі роди нових поляків, яких прізвище можна б цитувати на цілу „Неділю“.

і яких ці прізвища—якщо їх заздалегідь не змінили—будуть зраджувати довіку.

Та річ не в тому, що пропадають одиниці. Український нарід є завеликий, щоб його підірвати чисельно. Міг би теж байдуже переносити втрату таких типів, що лакопляться на „культуру“, на конексії й привілеї коштом своїх майбутніх нащадків. Людьми, що змінюють свої віроісповідні, національні й громадські традиції, як сорочку, ніхто ще не дорожився, а вічна гриза совісти, свідомість національного відступства, якого не прикриєш ніяким патріотизмом, і призирства чужих до „оглашених“ є й так великою карою для всіх, хто перебіг від них до тамтих.

Як кажемо, річ не в тому, що відпадають одиниці. Важніша й грізніша є та справа, коли вона б'є по нашому загально-національному добрі, коли через ложе втікають від нас матеріяльні надбання нераз цілих поколінь, якщо вже не багатьох зусиль, мозолів і недіспаних ночей. І коли нам не жалко самої дочки пані Х., дочки одиначки й, між іншим, гарної, що виходить заміж за не-українця — то на кожний випадок національна збірнота має право поставити до пані Х. запит: яким правом має ваш, пані, зять дістати вашу каменіцю, на яку зложилися довгі літа праці вашого небіжчика чоловіка, чесної й трудолюбивої людини й народнього діяча. Яким правом—можемо питати о. Х., яким правом ваш син, що на нього ви довгі літа викладали наші, народні гроші, яким правом він, вивчившись, тікає від нас, жениться протекції ради з панею Н. і дочку свою христить уже в костелі.

Яким правом директор одної нашої дуже поважної інституції, добродій із кількома каменіцями й двома дочками, хоче ці каменіці записати дочкам, що любляться в ендеках.

Таких „яким правом“ можна б у наших умовинах найти в сотках фактів і прикладів. І під цим оглядом нема оправдання ні для тієї вчительки, що вийшла за гмінного писарчука і яку оправдують відбитістю від хати та оточення, ні для легкодушности, невихованости та безтрадиційности соток українських хат, зокрема інтелігентських, до яких вільно зайти першому-ліпшому та виловити собі щотовстішу гуску чи расовішого гусака. Не маємо ні забагато матеріяльних дібр, ні аж такий надмір крови, людей і праці, щоб відставляти їх до роботи іншим.

Пам'ятаймо, що крім писаного права є право нації. право природи й право Боже.

Спитаєте: які маємо санкції, щоб приневолити когось коритись цьому праву. Відповімо: Маємо й санкції. Не оглядаймоса далеко за зразком: Жиди перетривали тисячоліття в розсіпці, серед інших народів, без держави й серед по-

громів, а все тільки тому, що вміли найти форму національної дисципліни, форми кари за її порушення.

Ми мусимо найти свої такі форми. Найти й увести їх у життя.

(Переклад з „Неділі“ з 10.Х. 1937 р.).

Громадська відповідальність.

Останніми часами в усіляких статтях і розмовах про недомогання національного життя серед української еміграції дуже часто зустрічаємося з висловом—відповідальність. Розуміється, це слово ми тільки вживаємо для постраху, а правду сказавши, ніхто ще не дістав належної кари. На всі закиди про безвлад опінії ми маємо оправдання: „що ми, мовляв, не маємо жадної езекутиви, а скажити до суду не випадає“. Такою поблажливістю ми немов заохочуємо різних типів. Поволі затрачується межа між поняттям добра і зла, і той, хто поповнює неморальні вчинки, хто грішить супроти громадської етики, забирає голос і найбільше за всіх кричить про відповідальність. Тому, що ми зачасто вживаємо слово „відповідальність“, а в дійсності нікого не притягаємо до відповідальности, ми потроху затрачуємо істотне значення слова „відповідальність“.

Що ж це таке відповідальність? Є це дійсність, життєва вимога, обов'язок, наложений життям на кожную українську національно свідому одиницю, обов'язок відповідальности перед авторитетною установою за поведінку (слова та діла) на займаному становищі, без огляду на те, чи це становище платне, чи безплатне. Від цього обов'язку можуть бути звільнені малолітні, малоумні, п'яниці й божевільні. На загал, треба розрізнити два роди відповідальности, а саме—відповідальність законну, як відповідальність перед державними установами, поліційно-адміністративного та прокураторсько-судового характеру й відповідальність моральну перед самим собою, своєю совістю та перед установами громадського характеру, як загальні збори установ, публічна опінія, історія і, як найвища інстанція—саме життя. За зловживання відповідає законно кожний громадянин своєю особистою свободою. За нездарність, лінивство чи нездібність ведення установи відповідає провідник перед публічною опінією. І саме щойно відчуття цієї моральної відповідальности має свою особлившу вагу й вартість, як здоровий, державно-творчий чинник. Цього відчуття не дається ні купити, ні окупити. Його можна й треба виховати. На жаль, у нас цього творчого чинника не достає, у нас ваги та значення

цього роду відповідальности не розуміють, і це одно з недомагань нашого національно-громадського життя на еміграції. Ніякі великотрубні фрази, покликання на минулі подвиги й заслуги, ніякі очернювання чи вибілювання не закріють правди перед життям.

Щоб спинити зловживання назвою український політичний емігрант, мусимо створити тривкі форми відповідальности. І щойно тоді, коли прикладно покараємо громадською опінією того чи іншого авантюриста, решта схаменеться й не буде вже безкарно вибрикувати. Коли ми це переведемо, а перевести мусимо, тоді повернуться ті, що відійшло від громадського життя, бо не могли погодитися з мітинговими методами. Ми мусимо запровадити бойкоти не тільки тих, що вносять безладдя в наше організоване еміграційне життя, але й тих, хто утримує з такими типами стосунки. Відкиньмо набік всілякі сентименти й оправдання. В нашій родині не повинно бути місця для вічних мальконтентів і бунтарів. Вичистім нашу національно-громадську ниву від будяків і щойно тоді можемо бути певними, що на засяній нашій ниві зродить пшениця, а не кукуль.

Ів. Навмібда.

Жива могила.

Над чорною довгою могилою стояло їх 359—голодних, холодних, обдертих і скатованих московськими катами. Поставили їх перед могилою, бо були певні, що виснажене тіло не витримає тортур і в обличчі смерти заламається. Але помилились московські кати. 359 лицарів стояли горді, повні незломної віри в безсмертність Української Державної Ідеї. На пропозицію московських катів, що, хто виявить каяття та поступить до червоної армії, того помилують. У відповідь на цю пропозицію 359 лицарів, устами козака Щербака — кинули ворогові геройську відповідь: „Я, козак 6-ої дивізії, від себе й козаків, яких я знаю, кажу вам: ми бачимо, що нас чекає, і не боїмося смерти, але до вас служити не підемо. Коли ви нас поб'єте, знайте, що за нас помститься увесь український нарід. А коли до українських козаків дійде чутка про вашу ганебну роботу, то за кров нашу вони будуть нищити все, що тільки має хоч малий із вами зв'язок, каторжани“. З грудей 359, засуджених на смерть, рознеслось могутнє „Слава“ й залунав могутній спів, як останній прощальний привіт — „Ще не вмерла Україна“. Не сподівались цього кати й із скаженою злобою розпочали морд беззбройних лицарів. Не розстрілювали, а мордували. В скаженій злобі прикладами спихали в велику братню могилу поранених, ще живих людей. Глухо тріскотіли ворожі куле-

мети. Кривава могила вже вщерть була заповнена людськими тілами, всуміш — живими й мертвими, і грізним гомоном гомоніла жива могила. Московські кати ногами утоптували землю, хотіли заглушити гомін живої могили, але даремні їхні зусилля. Жива могила повсякдень і час пригадує сучасному й майбутньому поколінню про страшний злочин московських окупантів і про криваву, незагоєну рану, що тільки тоді загоїться, коли український нарід помстить смерть 359 і вижене московських окупантів із Української землі.

II. III.

Хто є Бондаренко?

Бондаренко, арештований ледве місяць по призначенню на посаду голови Уряду Світської України, є рафінованим витвором большевицької революції. Ніхто не знає, звідкіль він фактично походить, бо він почав свою кар'єру в якості „безпризорного“, дитини без родини й без даху, що їх сотки тисяч ходили по Україні в наслідок захоплення влади большевиками. Заняття більшости цих нещасних жертв большевізму були злодійство та розпушта. Їхня шкідливість доходила до того ступеня, що відомі факти, коли большевики, безсилі допровадити їх до якогось ладу, вивозили їх цілими партіями в море й топили їх далеко від берега. Бондаренко перебув долю беззахисних дітей у віці 12—18 років, а потім догадався вступити до Комсомолу. Щодо походження, становиче його, як безбатченка, було блискуче, але мимо того брак освіти заважав йому робити кар'єру, і він був довший час на нижчих посадах. Лише в 1930 р., себто по 8 роках упертої праці, осягає він становище голови пропагандистичного відділу в Лисаветі (теперішній Кіров), малому провінційальному місті, що не дає йому жадних надій на кар'єру. Але приходять 1934 рік, і Сталін починає своє „чищення“. Один за одним висилають визначних українських комуністів до Сибіру, або впрост ліквідують у льохах Черезвычайки. Розуміючи, що з його чисто українським прізвиськом та походженням в Україні не втриматись, Бондаренко подає прохання про перенесення його на Кавказ, де займає становище шефа пропаганди в Баку. Його діяльність на Кавказі полягає, головно, у викритті різних „змов“ проти Сталіна й, завдяки йому, багато кавказьких комуністів було арештовано, а то й „ліквідовано“. Тому, що Сталін пильно приглядається до всіх кавказьких справ, він не міг поминути без уваги „продуктивну“ діяльність Бондаренка, і цим пояснюється несподіване призначення молодого пропагандиста-чекіста на найвище становище в Україні.

Що було причиною його ще більше несподіваного упадку, про те нема ще ніяких відомостей та мабуть і не буде. Але самий факт стверджує яскраво версію про божевілля Сталіна, яка щодня набуває все більше правдоподібності. Бондаренко був справді ідеальним слугою Москви й ліпшого Сталінові годі знайти, але мимо того, він знищив його таким брутальним способом, що розголос про це пішов по цілій Європі. Хто прийде на його місце—ще не відомо, очевидно одна з чергових маріонеток. *Офінор.*

Швайцарська преса про Україну.

„Gazette de Lausanne“, найповажніша й найбільш розповсюджена в Європі швайцарська газета, побіч „Journal de Genève“, замістила в двох номерах велику статтю під заголовком: „Доля України“. Редакція зазначає в короткій передмові, що статтю пише українець і підкреслює його чесність та об'єктивність, що є характерне для моральності швайцарської преси. Автор зазначає, що Совіти — „оборонці миру“ завдячують своє існування агресії й пануванню над Україною, Кубанню, Кавказькими республіками, Туркестаном та іншими народами. Далі автор подає історичні та географічно-економічні дані про Україну й зупиняється над визвольною боротьбою 1917 — 1921 років; пише про взаємини між європейськими державами й більшовиками та Україною, про поміч Антанти Деникінові, про союз із Польщею на протязі кількох місяців, московську окупацію та про працю Отамана Петлюри, Андрія Лівичького й Уряду УНР за кордоном і наслідки цієї праці на підсовітській Україні. Далі автор пише про збройну боротьбу до 1925 року й невпинну нелегальну роботу петлюрівців і зупиняється докладно над репресіями ГПУ проти СВУ, селян, робітників, та української інтелігенції, про організацію голоду в Україні в 1933 році, та про розстріли й депортацію на Соловки видатних українських комуністів Шумського, Полоза, Буценка, Кофар-Палашука, Коцюбинського й Порайка, про самогубство Скрипника, Хвильового й Любченка.

В закінченні український журналіст аналізує положення в Совітах, нотує останні бунти й репресії в Україні й підкреслює, що Україна боронить Європу проти навали варварів.

Мусимо підкреслити, що це, мабуть, найбільша й найцікавіша стаття з усіх, що появились про Україну в закордонних щоденниках, що це явище зростаючого зацікавлення західньо-європейської преси українським питанням є наслідком політичної пропаганди Уряду УНР. Незалежна швайцарська

преса присвячує часто чимало уваги нашим справам і цим виказує актуалізацію українського питання в міжнародньому масштабі.

Рідкий ювілей.

27 липня ц. р. минуло 70 років життя, а 30 років активної праці рідній українській справі і 50 років перебування у військових рангах б. морського діяча з визвольної боротьби, одного з вищих старшин Чорноморської фльоти генерал-хорунжого по адміралтейству — Володимира Олександровича Савченка-Більського. Ювілят походить із старого козацького роду на Чернігівщині й ізмалечку був вихований на родинних традиціях. Ювілят є одним з наших нечисленних військових діячів, що чинно брали участь в українському національному русі ще перед визвольними змаганнями 1917 р. Вже від 23 квітня 1907 р. ювілят був членом конспіративної групи „Кобзар“ у Севастополі. Воєнно-морська служба ювілята відбулась у Чорноморській фльоті, де він дослужився до командира Севастопільського півекіпажу, що, дякуючи його енергійній праці, був першою українською регулярною частиною новітніх часів Української Державности. Як людина добра, відзивчива і справедлива, ювілят користався великою популярністю й любов'ю серед своїх підлеглих. Ювілят був членом Ради Української Чорноморської Громади в Севастополі, як також був одним із перших організаторів Українського Морського Генерального Секретаріату — пізніш Морського Міністерства — від перших днів його існування, т. зн. від 22 грудня 1917 р. Наказом по Морському Відомству він був призначений 22 грудня 1917 р. директором канцелярії Морського Міністерства й на цьому становищі пробув беззмінно до 5 січня 1920 року. Одночасно в 1919 р. в зв'язку з формуванням частин української морської піхоти під Бродами й у Коломиї, Головний Отаман призначив ювілята представником Українського Морського Міністерства при Державнім Секретаріаті З. О. У. Н. Р., а пізніше в. о. Начальника Гардемаринської школи і школи підстаршин фльоти в Кам'янці Подільському. Останньою посадою його в Українському Морському Відомстві була посада Начальника Головної В.-Морської Управи до 1921 р. Ювілят перебуває в Сарненському повіті на Волині в с. Ромейках.

Святослав Шрамченко
ляйтенант фльоти.

Від Редакції. Надіслану статтю з датою 15 серпня редакція одержала щойно 28 серпня, тоді, коли вже число

було готове до друку. Поміщуючи тепер цю статтю, Редакція Бюлетеню „За Незалежність“, хоч і спізнено, складає свій сердечний привіт Вельмишановному Ювілятові з побажанням сил та здоров'я та якнайскоршого відсвяткування ювілею вже у Вільній Незалежній Українській Народній Республіці.

IV-ий Делегатський З'їзд української політичної еміграції в Польщі.

В неділю 31 жовтня 1937 р. в залі Східного Інституту відбулося святочне відкриття З'їзду. З'їзд відкрив Голова Головної Управи УЦК М. Ковальський і в короткій промові підкреслив значення З'їзду й обставин, в яких він відбувається. В своїй промові підкреслив, що З'їзд представників організованої української еміграції є частиною українського народу, що не може піднести голосу в обороні своїх прав, а тому цей обов'язок тяжить на організованій українській політичній еміграції, який мусить подвоїти ідейність, організованість і витривалість у боротьбі. На голову З'їзду, через аклямацію, обрано ген. Сальського, обрання якого З'їзд привітав гучними оплесками. Дякуючи за обрання, ген. Сальський висловив надію, що З'їзд не лише всебічно освітлить життя української еміграції в Польщі, але й скаже своє слово, яке скаже й повинен сказати, як репрезентант найбільшої частини української еміграції, що репрезентує український нарід серед народів світу. Найвище добро Нації нехай керує учасниками З'їзду. Нехай гаслом З'їзду буде: „Хай живе українська політична еміграція для щастя українського народу, для здобуття йому вільної й незалежної держави!“ До президії були ще обрані: 1-й заступник полк. Кузьминський, 2-й полк. Труба, на секретарів пор. Сенкевич і пор. Платонів. По уконстатуванні президії розпочались привіти. Перший привіт виголосив представник Уряду Української Народньої Республіки проф. Р. Смаль-Стоцький, що привітав З'їзд від імени Головного Отамана й Уряду УНР. Привітання було вислухане стоячи, а відповіддю делегатів були оваційні оплески й такі телеграми: до Пана Головного Отамана Андрія Лівичького, п. Голови Ради Міністрів В. Прокоповича, П. Президента Речіпосполитої, п. Маршала Сміглого-Ридза, п. Голови Ради Міністрів ген. Складковського.

По скінченні привітань, п. проф. Смаль-Стоцький виголосив доповідь про політичну ситуацію. В своїй доповіді п. проф. Смаль-Стоцький подав докладний образ праці Уряду УНР на тлі міжнародної політичної ситуації, як рівно ж торкнувся й сучасних завдань української політичної еміграції. Свою 30-хвилинну промову, повну незломної віри, прелегент закінчив підкресленням,

що в обличчю подій, що ось наближаються, еміграція й Уряд УНР творять одну неподільну цілість. Українці показали світові небувалий приклад збереження міцності й ідейності української політичної еміграції на протязі 17 років. „Створили ми твердиню, якої Москва не в стані здобути. Ми є тим Альказаром, на яким Москва поламає свої зуби. Я є певний, що це є останній наш З'їзд на еміграції і що зближається довго ждане повернення на Вільну Україну. Нехай же Господь милосердний благословить нашу дальшу працю для добра нашої Батьківщини“. Далі виголосили привіт такі особи: пан сен. Седлецький привітав З'їзд в імені старшого польського суспільства, п. Расул-Заде від імени Кавказької Конфедерації, п. А. Ісхакі-Бей в імені татарів Ідель-Уралу, п. Прушинський в імені „Мислі Моцарствової і Політики“, проф. Лотоцький в імені Наукового Інституту, Др. Лукашевич в імені Спілки Інженерів та Техніків українців-емігрантів у Польщі, п. Винник-Марченкова від Варшавського Відділу УЦК, ген. В. Куц від Головної Ради Хреста С. Петлюри й редакції „Табора“, п. Лазаревський в імені Українського Правничого Товариства, п. Христин в імені українського галицького громадянства з Коломиї й редакції „Дніпро“. По скінченні привітань Голова Президії в теплій промові подякував усім тим, що привітали З'їзд. Після того відчитав резолюцію, яку учасники З'їзду щохвилі переривали гучними оплесками та висловами ентузіязму. З'їзд через аклямацію ухвалив таку резолюцію:

1) IV Делегатський З'їзд української еміграції в Речіпосполитій Польській стверджує:

що московська окупаційна влада далі послідовно переводить обернення України в безправну й люто експлуатовану колонію: касує останні залишки політичної окремішності УССР, нищить усі вияви національно-культурної творчости, змушує українців забувати свою національну минувшину, накидаючи їм уже не інтернаціонально-большевицькі, а просто російські традиції Петра I та культури Пушкіна, опльовуючи все, що українське, видосконалюючи засоби поліційного терору й засоби економічного грабування України;

що політика Москви викликає рішучий та завзятий опір українського народу, а окупаційна влада відповідає на цей опір скаженою нагінкою большевицької преси на українських націоналістів, засланням та виселенням із України людности цілих осель, політичними процесами, розстрілами та жорстоким знущанням, що мають на меті фізичне винищення всіх активних і творчих сил українського народу.

З'їзд у побожній пошані схиляється перед жертвами цього терору, перед усіми тими, що не вагалися життя своє віддати для справи визволення України, та перед пам'яттю Великого Вождя Українського Народу, Головного Отамана Симона Петлюри, що кров'ю своєю освятив змагання України до волі й держави.

2) IV Делегатський З'їзд Еміграції стверджує далі:

що українська еміграція має змогу сумлінно й успішно виконувати ті завдання, що для їх переведення вислав її український нарід у 1920 р. на чужину, та що їх залишив у Своему Заповіті Головний Отаман Симон Петлюра, тільки завдяки збереженню на чужині державної організації Української Народної Республіки, репрезентованої її легальним Урядом;

що Уряд УНР об'єднує здорову й бойову частину української еміграції своїм державним авторитетом у міцні зорганізовані кадри, запобігає розпорощенню цих кадрів і бореться з усіма деструктивними впливами, що могли б понизити активність української політичної еміграції;

що Уряд УНР працював і працює над оздоровленням і усвідомленням позаеміграційного українського громадянства, організуючи всіх українців, де б вони не перебували, під гаслом боротьби з Московщиною;

що Уряд УНР своєю невсипущою інформаційною й пропагандовою працею поважно спричинився до ідейного скріплення активного, в світовому масштабі, фронту оборони європейської цивілізації перед большевицьким варварством;

що цією напруженою працею Уряд УНР спопуляризував у свідомості політичних чинників Європи й світовій opinio конечність розподілу СРСР на національні держави й тим спричинився до висунення на порядок дня української справи, як світової політичної проблеми, як проблеми всесвітньої рівноваги й безпеки.

3) Висловлюючи глибоку вдячність Головному Отаманові Андрієві Лівницькому й Урядові УНР за жертвенну працю й непохитність становища в боротьбі з Московщиною за визволення України, З'їзд зокрема вітає понадпартійне становище Уряду, що уможливорює українцям різних політичних переконань спільно служити своїй державі та спричиняється до висунення й розбудови в рямах державної організації УНР відповідних духові й потребам часу політичних течій.

З'їзд висловлює також своє вдоволення в живій участі молодшої генерації в державній праці.

З'їзд закликає відповідні державні чинники до пильної й упертої праці над вихованням молоді в державній ідеї УНР й до поступовної передачі молоді відповідних ділянок державної праці, щоб молодь ця могла відповідно загартуватися й приготувитися до дальшої боротьби.

4) З'їзд закликає цілу українську еміграцію стояти далі вірно й непохитно при сучасному Голові Української Держави Головному Отаманові Андрієві Лівницькому й Уряді Української Народної Республіки, щоб своєю відданістю й здисциплінованою працею під проводом Уряду збільшити вагу української державної справи й невтомно змагати до дальших її здобутків.

З'їзд вітає виявлені українськими громадсько-політичними організаціями скоординовані Урядом УНР зусилля до усвідомлення чинників світової політики щодо конечності боротьби з московською небезпекою та ваги України в цій боротьбі.

З'їзд закликає громадські організації української політичної еміграції до посилення чуйности в своєму внутрішньому житті, щоб з усією безоглядністю викорінити всі пасивні й хиткі елементи, що своєю квалістю й толерантним ставленням до Москви, або її політичних прибудов, могли б спричинитися до послаблення бойового духу еміграції.

З'їзд пригадає українській еміграції, що наближаються часи дуже відповідальні й вирішні, часи, в яких ухилення громадянина УНР від служби своїй державі під проводом свого Уряду буде рівнятися ганебному воєнному дезертирству, часи, що в них загримлять і українські гармати, несучи Отчизні нашій визволення й славу.

5) З'їзд вітає діяльність Уряду УНР на прометейському фронті всіх поневолених Московією народів.

З'їзд висловлює віру, що в недалекій збройній боротьбі з Московщиною всі ці народи, від Кавказу й Туркестану до далекої півночі, йтимуть рука-в-руку в узброєним народом українським, ніде й ніколи не відхиляючися від одної спільної мети — до решти розтрощити відвічного ката вільних народів Східної Європи — імперіялістичну Московщину.

Як союзникам у цій недалекій боротьбі, З'їзд, від імені української еміграції в Польщі, пересилає гаряче братське привітання всім Урядам і Національним Комітетам тих народів, що поділили трагічну долю народу українського й по очайдушній боротьбі з Московщиною змушені були вислати своїх провідників і армії на чужину.

Ухваленням цієї резолюції закінчено першу святочну частину свята о год. 13.40 її оголошено перерву до год. 16. Перед перервою на обід приступлено до вибору комісій. Були вибрані: комісія мандатова — пп. Скрипка, Шкарупа й Нагнибіда, культурно-освітня — пп. Мироненко, Федорович і Меналюк, комісія організаційна — пп. Момот, Присяжнюк і Лютий, комісія фінансово-господарча — пп. Нагнибіда, Пихтин і Письмениий, комісія правнича — пп. Головня, Шрамченко й Білогуб, комісія інвалідська — пп. Скрипка, Шевченко й Коваленко. По обідовій перерві о г. 16 З'їзд розпочав свої ділові наради. Першою точкою було справоздання мандатової комісії, що розглянула мандати делегатів та матеріали в справі переведення виборів делегатів на 4-й З'їзд делегатів Товариства УЦК й ухвалила визнати правомочними мандати таких делегатів: 1) Скрипка Семен—Каліш, 2) Пихтин Кузьма—Каліш, 3) Козак Іван—Познань, 4) Шрамченко Святослав—Ченстохова, 5) Платонів Микола—Краків, 6) Труба Панкратій—Торунь, 7) Сальський Володимир—Варшава, 8) Лихошва Борис—

Варшава, 9) Король Платон—Берестя, 10) Момот Сергій—Біло-сток, 11) Різник Василь—Гайнівка, 12) Білогуб Дмитро—Луцьке, 13) Мироненко Гордій—Біловіжжя, 14) Головня Василь—Стрільково, 15) Меналюк Василь—Олександрів, 16) Клічковський Іван—Іновроцлав, 17) Шевченко Володимир—Гдиня, 18) Сенкевич Іван—Люблін, 19) Шкарупа Тиміш—Перемишль, 20) Григоренко Микола—Рейовець, 21) Порвен Павло—Хшанів, 22) Лютий Іван—Івацевичі, 23) Шевченко Борис—Сосновець, 24) Євмененко Дмитро—Ходіж, 25) Нагнибіда Іван—Лодзь, 26) Кузьминський Олександр—Львів, 27) Лемпій Іван—Озери, 28) Письменний Степан—Рівне, 29) Верба Дмитро—Рівне, 30) Коваленко Юхим—Барановичі, 31) Присяжнюк Василь—Ковель, 32) Федорович Олександр—Плотично, 33) Ярмач Петро—Августів.

Протокол мандатної комісії затверджується З'їздом одногolosно. Наступною точкою поступає звіт Головної Управи УЦК. Перед звітом Головної Управи заступник Голови Президії п. Кузьминський зачитує привіти від таких організацій: 1) Української Парляментарної Репрезентації Волині, 2) Волинського Українського Об'єднання, 3) Єпископа Луцького Полікарпа, 4) Протопресвітера Військ Армії У. Н. Р. о. Павла Пашевського, 5) Управителя Української Станиці в Каліші, 6) Правління Української Спільки Воєнних Інвалідів, 7) Товариства Вояків Армії УНР, 8) Союзу б. українських старшин у Чехословаччині, 9) Генеральної Ради Союзу українських емігр. організацій у Франції, 10) Господарчої Ради Союзу українських еміграційних організацій у Франції, 11) Українського Культурно-Просвітнього Товариства в Болгарії, 12) Директора Інституту Народовосцьового Міністерства Справ Внутрішніх Р. П. п. Ст. Папроцького, 13) Директора Бюро Персонального Міністерства Опіки Суспільної Р. П. п. Ст. Треллі, 14) Редакції й співробітників журналу „Ми“, 15) Управи Батьківського Комітету при школі ім. Л. Українки у Варшаві, 16) сотн. О. Калюжного з Ковеля, 17) полк. К. Смовського з Цеханова, 18) Начальника Відділу Міністерства Опіки Суспільної Р. П. п. Г. Зелінського, 19) прот. І. Бриндзана з Парижа, 20) Місцевої Ради Хреста С. Петліори м. Луцького й околиць Волині, 21) Союзу Українок-Емігранток у Варшаві, 22) Товариства Вояків б. Армії УНР в Румунії, 23) Українського Об'єднання в Чехословаччині. З'їзд доручає Президії вислати відповідні подяки за надіслані привітання.

Звіт дають по секціях; секція організаційна — п. Білодуб, секція гуманітарна, інвалідська й секретарство — п. Загородський, секція культурно-освітня — п. Шкурат. На цьому звіті й закінчився перший день З'їзду. На другий день, т. зн. 1 листопада, З'їзд розпочав свої наради о год. 9-ій в помешканні Головної Управи УЦК. Першою точкою було продовження звітів Головної Управи: секція фінансово-господарча — п. Садовський, секція правнича — п. Денисенко, підприємства Головної Управи — про плян-

тацію лічних рослин в Кривиці—п. Білодуб і промисловий город у Каліші—п. Загородський. Про Українську Станицю—п. Литвиненко. Приміщення на працю, правний стан і загальне положення — п. Ковальський. По звітах керівників секцій делегати ставили запитання керівникам, на них керівники секцій давали відповіді. В імені Громадського Суду здав звіт п. Змієнко, а в імені Головної Ревізійної Комісії п. Мар'єшенко, який поставив внесок про уділення уступаючій Головній Управі абсолюторіуму. Наступною точкою є доклади делегатів із місьць. Голос забирали делегати: Федорович—Плотично, Мироненко—Біловіжжя, Момот—Білосток, Лютий—Івацевичі, Король—Берестя, Письменний—Рівне. По цьому докладі о год. 22 оголошено перерву до наступного дня.

2 листопада о год. 9.10 З'їзд розпочинає свою працю продовженням докладів із місьць. П. Скрипка—Каліш, Різиик—Гайнівка, Кузьминський—Львів, Шкарупа—Перемишль, Шрамченко—Ченстохова, Білогуб—Луцьке, Козак—Познань, Труба—Торунь, Клічковський—Іновроцлав, Порвен—Хшанів, Меналюк—Олександрів. По закінченні докладів із місьць розпочинається дискусія над звітами й діяльністю Головної Управи. В дискусії забирають голос: п. Нагнибіда—Лодзь, Коваленко—Барановичі, Білогуб—Луцьке, Письменний—Рівне, Лютий—Івацевичі, Момот—Білосток. Дискусія місьцями була дуже гостра, але ділова, річева й витримана в спокійному тоні. О год. 18 Голова Президії оголошує перерву на час тривання праць комісій. По перерві о год. 20.30 З'їзд продовжує працю. Голова Президії ставить внесок Головної Ревізійної Комісії про уділення уступаючій Головній Управі абсолюторіуму й висловлення подяки. Внесок приймається одногосно при 1, що утримався. На підставі § 26 статуту члени Головної Управи, а саме: М. Ковальський, п. Шкурат, п. Загородський, п. Садовський і п. Білодуб, а також члени Громадського Суду: п. Змієнко, п. Лазаревський і п. Іванович і член Ревізійної Комісії п. Мар'єшенко стають правомочними членами З'їзду. Голови комісій відчитують протоколи, що дебатуються З'їздом і після відповідних поправок ухвалюються.

По ухваленні резолюцій комісій Голова Президії пропонує вибрати Комісію-Матку для складення листи кандидатів до Головної Управи. Пропозиція приймається З'їздом одногосно. До Комісії-Матки обирається через аклямацію п. В. Сальського, а відкритим голосуванням обираються такі особи: Труба—29 гол., Момот—29, Мироненко—23, Нагнибіда—20, Білогуб—21, Коваленко—19. О год. 23.10 Голова Президії оголошує перерву для праці Комісії-Матки. О год. 0.35 Комісія-Матка закінчила свою працю і З'їзд продовжує свою працю. Голова Комісії-Матки зачитує листу кандидатів до Головної Управи в такому порядку: М. Ковальський, П. Шкурат, О. Загородський, О. Вишнівський, Я. Танцюра, на запасових; Ів. Нагнибіда й Д. Білогуб. Голосу-

вання відбувається таємне, картками. Вибирається комісія в складі п. Шкарупи, п. Нагнибиди й п. Скрипки, яка підраховує подані картки й оголошує вислід голосування: за списком голосувало 24, проти 12, утрималось 2. Вибори членів Громадського Суду й Головної Ревізійної Комісії відбувається таємним голосуванням. До центральних органів Товариства УЦК вибрані такі особи: Громадський Суд—Г. Лазаревський, В. Змієнко, Л. Чикаленко, В. Головня, С. Момот. Головна Ревізійна Комісія: В. Куш, О. Золотницький і М. Мар'єщенко. Головна Рада: В. Сальський, Б. Іваницький, А. Лукашевич, В. Куш, І. Литвиненко, А. Кузьминський, Д. Білогуб, В. Змієнко, С. Скрипка, С. Шрамченко, Л. Чикаленко, С. Момот, Г. Винник-Марченкова, Г. Лазаревський. С. Іванович, Е. Гловінський, Т. Шкарупа, Г. Мироненко, С. Письменний, А. Федорович. Запасові: В. Головня, М. Шрамченко, В. Шевченко, Ю. Коваленко, Ів. Блудимко, П. Сікора, Ів. Липовецький, Ів. Гнойовий, Ів. Шевченко, Як. Винник.

По виборах до центральних органів наступною точкою є вільні внески. П. Шкурат зголошує пропозицію перепровадження збірки на уфундування нараменного ланцюга до Клейноду Гетьмана Мазепа, як відзнаки для кожногочасного Голови Української Держави й зачитує резолюцію, яку З'їзд приймає одногосно гучними оплесками.

П. Лютий висловлює побажання, щоб праця нової Управи провадилась у згоді й дала бажані для всіх наслідки.

П. Лазаревський уносить пропозицію скласти подяку Голові й цілій Президії З'їзду за перепроваджену ними працю на З'їзді. Пропозиція приймається гучними оплесками.

По вичерпанні всіх точок Голова Президії п. ген. Сальський виголошує до делегатів коротку запальну промову:

Високий З'їзде! Хоч як Ви потомлені і я з Вами, але, зачинаючи обради З'їзду, не могу не сказати кілька слів. Стверджую те, що мене тут найбільше тішило: це та атмосфера діловитости й поваги, якої в такому ступені не було на попередніх З'їздах. Цей З'їзд своїм змістом був понад усі попередні. Помимо довгої низки ухвал, що торкаються життя тутешньої еміґрації, Ви ухвалили дуже поважну політичну резолюцію, що матиме велике значення в нашому політичному життю, в нашій визвольній боротьбі. Ви виявили високі патріотичні почуття. Від усього серця, зо свідомістю своєї відповідальности, щиро стверджую, що З'їзд цей у тяжкій напруженій праці славно виконав свій обов'язок перед еміґрацією й Батьківщиною.

Коли я слухав промов, часом нескладних, але змістовних, то з радістю сконстатував, що за цей час на еміґрації вирости провідники, вирости командири.

Знаю, що живете в тяжких обставинах, у великій нужді. Але пам'ятайте, що ми знаходимося в тій стадії нашої визвольної боротьби, коли, зібравши останні сили, як той бігун, подбі-

гаємо до кінцевої риси (фінішу), щоб уласти перед нею або за нею.

Напружтесь, витривайте, щоб упасти за рисою, бо там перемога.

Не маси мають значення в боротьбі, а окремі люди, провідні одиниці. Будьте ж тими одиницями, що своїм патріотичним почуттям, своїм завзяттям промінюють на оточення його до конструктивного чину, до витривалості. Не переймайтесь тим, що дехто з Вашого оточення заламується, відходить. Найголовніше— Ви витривайте!

Не судіть суворо тих, що заламалися й відійшли. Ставтеся до них з жалем, зо співчуттям. Врте, що прийде час, коли вони повернуться до нас і стануть ще героями в нашій майбутній боротьбі.

Бажаю, щоб між новою Головною Управою й Управами відділів була згода й обопільне зрозуміння.

В ім'я нашої найвищої мети, для якої еміграція й наш нарід так страждають, стримуйте в собі хвилювання від недотягнень Головної Управи, не давайте волі злобі, люті й незадоволенню, що руйнують всяке співжиття; не давайте себе використати всяким темним елементам, що будуть розпалювати ці деструктивні почуття; майте довір'я до Головної Управи, що має багато доброї волі, але ж то люди, а люди часом помиляються. Поможіть їм в їх складній праці знизу, вони будуть Вам вдячні й усе зроблять для добра еміграції.

Кінчу окриком, яким у своїй вступній промові розпочав праці З'їзду: „Хай живе українська політична еміграція для щастя й добра Народу українського, для виборення Йому Вільної Незалежної Держави”.

О год. 2.45 відспіванням українського національного гімну З'їзд закінчує свою працю й Голова Президії замикає 4-й Делегатський З'їзд Товариства УЦК у Польщі.

Комісія для вшанування пам'яті 10-ліття смерті бл. пам'яті Головного Отамана Симона Петлюри

подає до загального відома, що:

1. Уряд Української Народньої Республіки видав у Швейцарії серію 3-х пам'яткових марок, синя — 10 шагів, червона — 20 шагів, жовта — 50 шагів, в розпродажі коштує один злотий кожна.

2. На замовлення Комісії виготовив артист-маляр В. Масютин портрет-дереворит Небіжчика Головного Отамана (ціна 6 зл. без пересилки).

3. Вже вийшла в світ праця проф. О. Лотоцького: СИМОН ПЕТЛЮРА (ціна 1 зл. 20 гр. з пересилкою).

За інформаціями та замовленнями звертатися на адресу: Warszawa, Marymoncka 1 c, m. 6.

Konto czekowe w PKO: Lewko Czykałenko № 15,397.

Різне.

З життя Союзу Українок-Емігранток у Варшаві.

Дня 19 жовтня 1937 р. о год. 19 у помешканні Головної Управа УЦК відбулись ширші сходи Союзу Українок-Емігранток з нагоди приїзду секретарки Всесвітнього Союзу Українок, української діячки п-ні Зинаїди Мірної. Заступниця голови п-ні К. Безручко привітала від імени Союзу українську діячку п. З. Мірну. П. З. Мірна поінформувала зібраних пань про завдання й діяльність Всесвітнього Союзу Українок. У коротких словах з'ясувала справу щодо існування цього Союзу. Крім того, п. З. Мірна поінформувала про засідання Головної Ради Всесвітнього Союзу у Львові, а п. Холодна зачитала проєкт правильника. Далі п. З. Мірна подала інформації про доклади, що відбувалися на засіданні Ради, а п. Холодна подала короткий зміст цих докладів, а потім відбулися дискусії.

20.X. 1937 р. відбувся чай у честь п. Зинаїди Мірної в заступниці голови п. К. Безручко.

24.X. 1937 р. відбулося прийняття в честь п. З. Мірної в голови Союзу п-ні М. Лівичької.

25.X. 1937 р. відбувся чай у честь п. З. Мірної в Посольстві УНР.

26.X. 1937 р. відправили члени Управи Союзу й інші особи п. З. Мірну на двірець до потяга, де вручили пам'яткові фотографії й квіти.

6.XI. 1937 р. старанням Управи Союзу відбулися вечериці. Цілий вечір залишив приємний спогад у публіки й Союзові дав деякий прибуток.

17.XI. 1937 р. відбулися звичайні річні загальні збори Союзу. На них було заслухано й затверджено справоздання голови Управи, секретарки, скарбнички й ревізійної комісії за минулу каденцію й обрано нову Управу Союзу. До Управи увійшли пп.: голова Управи — М. Лівичька, члени — Г. Винник-Марченкова, М. Науменкова, С. Лукасевичева, Н. Розумівна, О. Шайдевичева, М. Захарченко-Галушко і яко кандидатка—І. Тимченко. До ревізійної комісії увійшли пп.: К. Чайківська, К. Безручко, О. Садовська, А. Савицька й М. Шевченкова.

Марія Науменко.

До Українського Громадянства.

В умовах економічної кризи та жахливого безробіття зорганізованою акцією українські громадяни доконали великого діла: на зібрані гроші серед емігрантів, що, переважно, живуть із випадкових заробітків, вдалося вибудувати Бурсу в Перемишлі для хлопців — дітей емігрантів.

Цим актом українське громадянство виявило високу національну свідомість, почуття обов'язку та солідарність.

На жаль, нужденні матеріальні засоби дали можливість зреалізувати лише частину плану акції допомоги українським дітям. В першу чергу громадянство прийшло з допомогою хлопцям, натомість дівчата, сироти по українських вояках, залишилися до цього часу без жадної опіки.

Зо всіх кінців Польщі напливають прохання про рятунок цих дітей. Отже, Союз Українок-Емігранток у Варшаві, що насамперед мусить подбати про долю своїх молодших сестер, — взяв на себе труд прийти цим дівчатам із допомогою та перевести акцію збірки грошей на будову дівочої бурси.

Українське громадянство, що в часи визвольної боротьби складало в офіру своє життя, а в будні дні на еміграції тяжкою працею

творило нові цінності, і зараз не пройде байдуже мимо святого обов'язку та допоможе Союзові Українок зберегти жіночий доріст для Української Нації, що денационалізується в чужих умовах життя.

Як же потрібні нам свідомі національно, віддані Українській Ідеї жінки!

Батьки! Для Вашого серця близькою є справа національного виховання дітей, і до Вас, головним чином,¹⁾ звертаємося з гарячим закликом: „Рятуймо своїх дівчат!”

Пам'ятаймо, що найменша пожертва на будову Дівочої Бурси буде цінним вкладом для справи відродження Української Нації.

Пожертви просимо надсилати на conto: 9.134 „Укр. Центр. Комітет у Варшаві (Союз Українок-Емігранток)” — Вільча 43 м. 3.

Управа Союзу Українок-Емігранток у Варшаві:

Н. Холодна — Член Управи
С. Лукасевич — Скарбничка
Г. Марченко — Член Управи
О. Шайдевич — Член Управи

М. Лівницька — Голова Управи
К. Безручко — Заст. Голови
М. Науменко — Секретарка.

Л И С Т А

осіб, що прислали свої пожертви на будову Бурси для дівчат, сиріт по українських емігрантах.

Митрополит А Шептицький	20.—	пп. інж. Єфрем Плющ	10.—
пп. ред. Петро Шкурат	50.—	Олександр Калюжний	1.50
ген. Олекс. Загородський	4.—	Емілія Реутова	5.—
пос. С. Скрипник	10.—	Андрій Качан	8.—
Ілько Шаповал	5.—	проф. Фещенко-Чопівський	10.—
Пилин Охримчук	0.50	інж. Євген Перхорович	5.—
Л. Гречаник	5.—	О. і П. Шандруки	10.—
Михайло Ващенко	3.—	Василь Сахно	3.—
А. Батюта	5.—	Марія Мандзенко	2.—
Л. Макаревич	10.—	Василь Будзило	3.—
Єфросинія Силенкова	5.—	Петро Самутин	1.—
ред. Є. Которович	3.—	Марія Смовська	5.—
пор. Андрій Барабанів	10.—	Юрій Ордановський	2.—
проф. Осип Пеленський	3.—	Євген Білецький	5.—
інж. Степан Тищенко	10.—	проф. Дмитро Дорошенко	5.—
інж. Нестеренко	5.—	Єпископ Полікарп	10.—
Віхман-Шраг	5.—	В. Чабанівський	5.—
Вікторія Євтушенкова	5.—	Аристарх Ляшенко	3.—
Ілько Чудненко	10.—	Євген Шкляр	1.—
прот. Червінський	1.40	др. І. Левіцький	5.—
др. Роман Могильницький	5.—	ген. Володимир Сінклер	3.—
інж. Іван Шовгенов	3.—	Марія Галушко	2.—
О. Пухальський	2.50	Параскева Багриновська	10.—
Б. Гараєвський збір. в інт.	6.35	ген. Віктор Куш	10.—
Яків Горшківський	10.—	Укр. Правниче Т-во	15.—
Богдан Мороз	10.—		
Спілка інжен. і техніків	20.—		
		Разом	366.25

(Триста шістдесят шість зл. 25 гр.).

Усім жертводавцям, що зложили свою грошову пожертву на будову Бурси для дівчат, сиріт по емігрантах, Управа Союзу Українок-Емігранток у Варшаві складає глибоку й сердечну подяку.

Нижчезазначених осіб, що для них у Головній Управі Українського Центрального Комітету маються дипломи на пам'яткову медаль за війну 1918-21 р., проситься подати свої адреси та надіслати по 60 гр. на оплату пересилки рекомендованим листом згаданого диплому, та в разі можливості скласти добровільну пожертву, в можливому для Вас розмірі, на гуманітарні потреби Головної Управи.

Ч. п.	Ранга, прізвище та ім'я	Якої частини
1	Сотник Якимчук Іван	Юнацька Школа
2	Пполк. Сердюк Данило	III Залізна дивізія
3	Козак Козак Іван	IV Київська "
4	" Матковський Роман	Окрема Кінна дивізія
5	Поруч. Євтушенко Микола	IV Київська дивізія
6	Підстар. Коханюк Харитон	I Запорізька "
7	" Расич Василь	" "
8	Пполк. Соломко Володимир	III Залізна дивізія
9	Підстар. Бондарук Леонтій	I Запорізька "
10	" Макаревич Володимир	II Волинська "
11	Ппоруч. Вороб'їв Грицько	Окрема Кінна дивізія
12	Сотн. Шинкаренко Леонід	IV Київська дивізія
13	Ппоруч. Шпартак Пилип	" "
14	Адм. хор. Паранюк Павло	V Херсонська "
15	Сотн. Бугрим Микола	VI Стрілецька "
16	" Рошинський Степан	Військова Жандармерія
17	Хорун. Зведенюк Оксеній	Окрема Кінна дивізія
18	Підстар. Іщенко Сергій	Штаб Армії
19	Полк. Назаревич Іван	" "
20	Поруч. Таргоні Маркіян	Окрема Кінна дивізія
21	" Різник Василь	III Залізна дивізія
22	Козак Зілинський Карпо	Технічні Війська
23	Поруч. Німець Гарасим	III Залізна дивізія
24	Підстар. Бистрицький Сергій	Кулеметна дивізія
25	Хор. Шкода Конон	VI Стрілецька дивізія

Управа відділу УЦК в Каліші просить усіх, хто знає місце перебування коз. 5-ої стр. Херсонської дивізії Володимира Касяненка, повідомити про це Управу відділу в Каліші по зазначеній адресі: Oddział Ukraińskiego Komitetu Centralnego, Kalisz, ul. Dobrzecka 25.

Головна Управа Українського Центрального Комітету подає до загального відома української політичної еміграції, що емігрант Борис **Томашівський** зловживає назвою українського політичного емігранта й нечесними способами ошукує людей. З різних еміграційних осередків надходять до Головної Управи повідомлення про dokonання Борисом Томашівським різних ошуканств і крадіжів на шкоду української еміграції. Супроти цього Головна Управа УЦК попереджує й остерігає українську еміграцію перед нечесними вчинками Бориса Томашівського.

Некрологи.

Св. п. Генерал-Хорунжий Базильський.

Гаврило Макарович Базильський, генерал-хорунжий, народився на Київщині 25 березня 1879 року.

Закінчив службу в російській армії полковником, командиром 258 Кишинівського полку.

Службу в українській армії розпочав у 1917 р. в червні місяці. На румунському фронті в червні 1917 року українизував 258 Кишинівський полк, залишився на фронті й виконував розпорядження Уряду У. Н. Р.

В 1916 році в половині зими, коли большевики опанували станом на Україні, прилучив до полку всіх українців 26 корпусу й таким чином утворився відділ у 5.000 багнетів, 500 шабель і 20 гармат. На чолі цього відділу вирушив на Кам'янець-Подільський, що був зайнятий большевиками.

Вибив большевиків із Кам'янця, направився на Гумань, де, згідно з розпорядженням Уряду, відділ демобілізував, залишивши кадри на піхотний полк, і його було названо 32 Сумським полком. Стоянка — місто Полтава.

В листопаді 1918 р. Його призначено командиром 2-ої пішої дивізії. Штаб дивізії — місто Полтава.

В грудні того ж року під керівництвом Головного Отамана Симона Петлюри виступив на чолі 2-ої дивізії проти гетьмана Скоропадського в м. Полтаві.

В січні 1919 р., по знищенню гетьманських військ, повернув на фронт проти большевиків, що наступали були з міста Харкова на Полтаву. Перед переважними силами ворога дивізія змушена була відходити з Полтави в напрямку на Кобиляки, Кременчук, Знаменку, Бірзулу, де заняла позиції в квітні 1919 року.

Потім перехід через Румунію до Почаєва-Вишнівця.

В травні 1919 року призначений командиром 8-ої Запорозької дивізії, що входила до складу Запорозької Групи.

З району Вишнівця дивізія почала наступ на большевиків у напрямку Києва, через Проскурів, Меджибіж, Вінниця, Липовець, Біла Церква, Васильків. З тяжкими боями в 2½ місяці було пройдено 250 кілометрів, наслідком чого був зайнятий Київ.

У вересні 1919 року, під Його ж командою, 8-а дивізія розпочала бої в районі Вапнярки проти денікінців, де мала низку успіхів, але за браком одягу, а головне набоїв та технічних матеріалів, дивізія мусила відходити в напрямку: Нова Ушиця, Дунаївці, Проскурів, Старокостянтинів, Любар, де ген. Базильський захорував на плямистий тиф. Пролегив 3 місяці в заплі польських військ.

В травні 1920 року ген. Базильського призначено командувачем запасовими військами УНР, що склалися з 7 запасових бригад.

Під час відвороту польсько-українських військ із Києва запасові бригади під Його керівництвом взяли безпосередню участь у боях проти большевиків, починаючи з Бердичева й відходячи до Нижнева на Дністрі.

В Нижневі до запасових військ було додано з 6-ої польської армії 1 батальйон піхоти й 18 гармат. Ця польсько-українська група під командою ген. Базильського зайняла позицію Нижнів—Коропець і пізніше перейшла до наступу, захопила большевицькі позиції та чимало полонених, переслідуючи большевиків до Городка.

У жовтні 1920 р. був призначений командиром 1-ої Запорозької дивізії, що тримала була фронт у районі Проскурова.

Після обняття команди повів наступ проти большевиків у напрямку Меджибіж — Летичів. Тоді було захвачено до полону до 4,000 большевиків і відправлено їх у польські табори.

В листопаді 1920 року генерала Базильського призначено було командиром групи, в склад якої входили: 1-а Запорозька дивізія, 2-а Волинська дивізія, кінний відділ Яковлева й армія Пермикина.

З району Меджибіж розвив дальший наступ проти большевиків через Летичів, Літин до Вінниці; в цьому наступі захоплено було багато полонених.

Після розмиру між поляками й большевиками дивізія під команду ген. Базильського разом із армією УНР відійшла на польську територію, де й була інтернована.

* * *

Св. п. Іван Савлучинський.

12 вересня ц. р. передчасно помер у м. Тарнові після тяжкої недуги св. п. Іван Григорович Савлучинський, що в 1920 році був в. о. Управителя Головної Скарбниці в Уряді Укр. Народньої Республіки.

Народився 16 червня 1879 р. в м. Золотоноші на Полтавщині. В дуже молодому віці почав він заробляти собі на прожиття, яко нижчий урядовець повітової скарбниці, й у наслідок довгих років праці виробився з нього добрий фахівець-практик у своїй галузі, так, що на початку світової війни в 1914 році бачимо його вже на становищі бухгалтеря першої ранги Катеринославської Скарбниці, а в 1920 році на еміграції, як уже було сказано, займав він відповідальне становище в. о. Управителя Головної Скарбниці. Хто в 1920 році серед української еміграції в м. Тарнові не знав Івана Григоровича Савлучинського? Так і вітає перед очима невисока, але кремезна його постать, його вигляд людини діловитої та практичної. Довгі роки тяжкої праці та нелегкої боротьби за існування надали його обличчю досить суворого вигляду, що ще більше підкреслювали його широкі, спущені по-козацьки донизу вуса. Але, коли усмішка освітлювала його очі, ціле обличчя змінювалося й відбивало чулу й привітну українську вдачу.

Характерною рисою І. Г. Савлучинського була непідкупна порядність, яка разом з вищезгаданою діловитістю провадила до того, що в Головній Скарбниці під його керівництвом панував завжди зразковий порядок.

Іванові Григоровичеві Савлучинському, побіч національної свідомости, найбільш була властива карність, дисциплінованість, як відносно безпосередніх його зверхників, так, особливо, відносно Центру Української Народньої Республіки на еміграції.

При всіх виборах: чи то на загальних зборах української еміграції в Тарнові, чи то на З'їздах Делегатів Українського Центрального Комітету у Варшаві завжди був Іван Григорович Савлучинський на боці більш конструктивної й дисциплінованої частини української еміграції. Не ухилявся він від виконання й громадського обов'язку: на протязі років був Головою Тарнівського Відділу Українського Центрального Комітету. І хоч працюючи тяжко в столярні та відчуваючи на протязі років тяжку недугу, і не виявляв великої активності в громадській праці, але твердістю й непохитністю своїх переконань, безперечно, об'єднував біля себе Тарнівську колонію коло традиційних прапорів, винесених ними з рідної землі. Але не судилося цьому українському патріотові й державникові побачити звільнену від окупації та відроджену Україну. В його ж особі ми втратили доброго фахівця й дисциплінованого громадянина, що так би придався в майбутньому.

Залишив він дружину і двоє малих дітей у тяжкому матеріальному стані.

М. К.

* * *

7 жовтня ц. р. в Олександрові Куявському, в мійському шпиталі, помер козак 6-ої Стрілецької дивізії 6-го кінного куреня Федір **Лебедюк**. **Небіжчик** народився 1895 р. в селі Половіншки, Житомирського повіту, на Волині. Похорон відправив п.-о. Рафальський із Торуня. На похороні були присутні майже всі члени колонії, а в останню дорогу на православний цвинтар відправили небіжчика багато й місцевого громадянства. В. Й. П.

* * *

21 жовтня ц. р. після тяжкої й затяжної хвороби помер підстаршина 3-го кінного полку 3-ої Залізної дивізії, член відділу УЦК в Августові, **Захар Кавецький**. Народився покійний 25 березня 1899 р. в м. Боришполі на Полтавщині. Поховано його на Августовським цвинтарі 23 жовтня ц. р.

* * *

7 листопада ц. р. по довгій і тяжкій недусі помер член відділу УЦК в Тересполі козак Мазепинського полку при 2-ій Волинській дивізії Іван **Загородний** на 37 році життя. **Небіжчик** осиротив дружину й 5 маленьких дітей без жадних засобів до життя. В. Й. П.

* * *

18 листопада ц. р. в міському шпиталі м. Барановичів помер член відділу УЦК козак Окремої залізничної сотні Лука **Копонелько**. **Небіжчик** народився в 1889 р. в с. Клищі на Чернігівщині. Осиротив дружину й дочечку 10 років. В. Й. П.

* * *

7 жовтня ц. р. помер у Львові заслужений український громадський діяч, український політичний емігрант Михайло Агафонович **Корчинський** на 53 році життя. Народився Михало Корчинський у священничій родині на Поділлі у с. Залуччі над Збручем 27 березня 1885 р. Освіту дістав у духовній школі в Підгородді та духовній семінарії в Кам'янці, по скінченні якої вступив на правничий відділ Київського Університету, звідки перейшов на Петербурзький. По скінченні університету осів у Петербурзі як адвокат та відіграв видатну роль в житті місцевої української колонії. Революція вернула його знов в Україну, де віддав свої сили, знання й працю на добро Української Держави. За часів Керенського Корчинський був призначений в Галичину спочатку як повітовий комендант у Товмачі, згодом як заступник губерніяльного комісара Буковини проф. Ол. Лотоцького. Був членом Української Центральної Ради, державним секретарем в Уряді Української Народньої Республіки, Головою Національної Ради в Кам'янці Подільському, членом Ради Республіки в Тарнові. Разом із Урядом і армією пішов на еміграцію й від 1922 р. постійно мешкав у Львові, працюючи як начальник правничого відділу Ревізійного Союзу Українських Кооператив. Відійшов, лишаючи по собі світлу пам'ять і загальний смуток. В. Й. П.

Редакція журналу „За Незалежність“, засвідчуючи осиротілій родині покійного щире співчуття в її тяжкій втраті, оцією посмертною згадкою складає на свіжу могилу свою пошану.

* * *

7 жовтня ц. р. в м. Острозі н/Г. помер український політичний емігрант, адміністративний старшина 6. армії УНР Оникій **Богун**. Народився Оникій Богун у с. Біловіжжі, Лохвицького повіту, на Полтавщині, дня 21 квітня 1879 р. Аж до виходу на еміграцію перебував в українській армії й ділив із нею всі радощі й смутки. В. Й. П.

КНИГАРНЯ НАУКОВОГО ТОВАРИСТВА ім. Т. ШЕВЧЕНКА

МАЄ НА СКЛАДІ БАГАТИЙ ВИБІР УКРАЇНСЬКОЇ
ЛІТЕРАТУРИ З РІЗНИХ ДІЛЯНОК. ВЕЛИКИЙ ВИБІР
ПОРТРЕТІВ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ, ДІЯ-
ЧІВ ТА ГЕТЬМАНІВ. УКРАЇНСЬКІ КАРТКИ, ВИШИВ-
КИ ТА КАНЦЕЛЯРІЙНЕ Й ШКІЛЬНЕ ПРИЛАДДЯ.

Замовлення полагоджується скоро й солідно.

Адреса: Перемишль, Ринок 14.

Книгарня Наукового Т-ва ім. Т. Шевченка.

„ВИХОДЯЧИ РЕГУЛЯРНО ЩОТИЖНЯ, „ТРИЗУБ“ СТАВ НИНІ СВОГО РОДУ ПОЛІТИЧНОЮ ЕНЦИКЛОПЕДИЄЮ ЦЬОЇ ДОБИ НАШОЇ ІСТОРІЇ“...

О. Шульгин — „Без Території“.

Передплачуйте „Тризуб“

— тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснований у 1925 році Симоном Петлюрою.

„ТРИЗУБ“ дає широкі інформації про положення на Великій Україні, про становище української справи на міжнародній арені, про життя й працю української еміграції в усіх осередках її перебування.

„ТРИЗУБ“ містить „Трибуну Молодих“, де українська молодь забирає голос в актуальних справах нашого життя.

„ТРИЗУБ“ дає своїм передплатникам цінні книжкові премії.

Передплата „Тризуба“ в Польщі виносить на рік 22 зл., на пів року — 11 зл., на 3 місяці — 5 зл. 50 гр., на 1 місяць — 2 зл. Читальні Відділів УЦК, читальні „Просвіти“ та інші товариства й організації платять за „Тризуб“ лише 12 зл. річно.

Жадайте оказових чисел „Тризуба“.

Адреса Редакції: „Le Trident“, 41 rue de la Tour d'Auvergne, Paris 9.

Адреса в Польщі: J. Lipowiecki, Warszawa, Wilcza 45 m. 3.

„У відродженню нашого політичного життя на еміграції, у розвитку наших державно-національних ідей, у виясненню ролі та значення Уряду УНР займає „Тризуб“, безперечно, поважне місце“...

О. Шульгин — „Без Території“.